

TĖVIŠKĖS ALD AI

MELBOURNE 1990 AUSTRALIA

KAZIMIERA PRUNSKIENĖ ATVYKSTA Į AUSTRALIJĄ

Australijos Lietuvių Dienų Komiteto pakviesta į Lietuvių Dienas šių metų pabaigoje atvyksta Lietuvos Ministrų Tarybos Pirmininkė Kazimiera Danutė Prunskienė. Tokiu būdu netrukus turėsime du labai garbingus svečius iš Lietuvos. (Apie J.E. vyskupo Vaičiaus atvykimą jau buvo rašyta). Ministrė Pirmininkė oficialiai atidarys XVI Australijos Lietuvių Dienas š. m. gruodžio mėn. 26 d. Melbourne Town Hall. Smulkesnių žinių apie šio svarbaus svečio kelionės programą bus pateikta vėliau.

ALD Komitetas kviečia Australijos lietuvius, organizacijas ir ypač jaunimą kruopščiai ruoštis šiam didingam tautiniam festivaliui, su viltimi kad Komiteto pasirinktas LD motto "Solidarumas su Tėvyne Lietuva" būtų pilnai pateisintas. Reikia tikėtis, kad gausus tautiečių iš užsienio, iš Lietuvos ir iš visos Australijos dalyvavimas padarys šią šventę tikrai sėkminga ir atmintina.

Australijos Lietuvių Dienų
Informacija

Vyskupų Sinodas Romoje

Vatikano spaudos salė paskelbė sąrašą trisdešimt šešių Vyskupų Sinodo narių, kuriuos savo nuožiūra yra paskyręs Popiežius Jonas Paulius II-sis. Vyskupų Sinodo aštuntoji visuotinė asamblėja, kaip žinoma, įvyks Romoje rugsėjo 30-spalio 28 dienomis. Sinodas svarstys kunigų paruošimą dabartinėmis sąlygomis. Tarp Popiežiaus paskirtų Sinodo narių yra 24-ri arkivyskapai ir vyskupai ordinarai, tarp jų 8-ni kardinolai, penki Vatikano kongregacijų viršininkai ir Romos kunijos atsakingi pareigūnai. Sinodui parinktos temos specialistai, Opus Dei prelatūros viršininkas prelatas Alvaro del Portillo, trijų seminarijų rektoriai ir trijų kunigų kongregacijų viršininkai. Aštuoni Popiežiaus paskirti Vyskupų Sinodo nariai kardinolai yra Paryžiaus, Koelno, Bolonijos, Neapolio, Brazilijos sostinės, Sao Salvador da Bahia, taip pat Brazilijoje, Garua, Kamerūne, ir Vienos arkivyskapai. Tarp kitų vyskupų, Sinodo nariais paskirti Minsko, Baltarusijoje, apaštalinis administratorius vyskupas Tadas Kondrusevičius, Ivano Frankivsk, Ukrainoje, vyskupas ir Alba Julia, Rumunijoje, vyskupas pagalbininkas. Be Popiežiaus paskirtų Vyskupų Sinodo narių, Sinode dalyvaus įvairių pasaulio kraštų vyskupų konferencijų parinkti atstovai. Lietuvos vyskupų konferencijai Sinode atstovaus Telšių vyskupas Antanas Vaičius. LRTV

Nr 37 (1728) 1990 m. spalio mėn. 2 d.

XXXV METAI

Melbourn

Klusnumas Dievo žodžiui

Rašo Vysk. Vincentas Brizgys

Spalio mėnuo, kuriame visas katalikų pasaulis garbins Sv. Mariją rožinio malda.

Niekad nebuvo ir nebus asmens, kuriam žmonija teiktų tiek dėmesio, kiek teikė ir teikia Sv. Marijai. Pavyzdžių minėti nereikia nė pradėti kiek Sv. Marijai sukurtų himnų, maldų, parašyta veikalų, skaityti Sv. Marijos litaniją, kokių pavadinimų sukūrė jai ne angelai, bet žmonės, kaip Sv. Marijos gyvenimo įvairius momentus minime Rožinio maldoje.

Praeityje buvo ne mažai žmonių, kurie savo garbei skyrė daug dėmesio. Senovės Rytų, Egipto daug valdovų patys save vadino dievais ir reikalavo, kad jų valdomieji išpažintų juos dievais. Patys sau statė paminklus. Jų vardus šiandien žino tik archeologai ir istorikai.

Kaip Sv. Marija užsitarnav tokio atminimo, kuris gyvas ir šiandien? Gi per žodį: Štai aš Viešpaties tarnaitė. Tėbūnie man pagal Tavo žodį. Sv. Marija Dievo planuose buvo pradėta laisva nuo gimtosios nuodėmės, ar galėjo neigiamai atsakyti angelo pranešimui? Ir pirmieji žmonės buvo sutverti nepaliesiti jokios nuodėmės. Tačiau nepaklausė Dievo žodžio-nusidėjo. Ir Sv. Marija galėjo neigiamai atsakyti

Vyskupas Vincentas Brizgys

angelui. Buvo tam ir motyvų. Ji buvo Dievui pasižadėjusi skaistybę. Ir po angelo paaiškinimo, kad jos įžadas nebus paliestas, gerai suprato kas yra motinystė. Tai yra rūpestis ir auka savo vaikelio auginimui, dvasiniam ir fiziniam auklėjimui iki tol, kol tas vaikelis užaugs, subręs, kad bus jau nereikalingas motinos pagalbos. Visas tai gali papasakoti

tik motina gerai atlikusi savo vaikeliui motinos pareigą.

Kas kalbėtų šiandien apie Sv. Mariją, jeigu ji būtų neigiamai atsakiusi angelui kalbėjusiam Dievo vardu. Dievas savo tikslui būtų suradęs kitą, kurį būtų paklausiusi jo žodžio ir apie ją pasaulis būtų kalbėjęs tai, kas kalbama apie Sv. Mariją.

Tai yra atsakymas kiekvienam žmogui, ką reikškia būti klusniu, ar nepaklusti Dievo žodžiui. Iš žmonių istorijos būtų galima pavardinti daug asmenų ir daug darbų, iš kurių matosi tas didelis skirtumas, kokis yra tarpe tų kurie savo gyvenimą ir veiklą tvarko pagal Dievo žodį, ir tų, kurie Dievo nepaiso. Mūsų laiko ateistinis komunizmas yra ne pirmas pavyzdys žmonijos istorijoje, ką duoda žmonėms viešpatavimas tokių, kurie nepaiso Dievo įsakymų ir pamokymų. Ne tik pavieniai asmenys, bet ir tautos paliudija, kad tokie žmonės tinka tik sugrauti ne tik medžiaginį žmonių gyvenimą, bet asmenų, šeimų, tautų, visuomenės moralinį gyvenimą. Ir mūsų tauta yra liudytoja, ką jai davė ją slėgęs ateistinis režimas.

Sv. Marija buvo iki šiol ir liks amžinai gyvas pavyzdys ir pamoka, ką reiškia gyventi, tvarkyti visuomenės gyvenimą pagal dėsni. Tėbūnie pagal Tavo - Dievo žodį.

Europos Lietuvių Dienos

Surengtos pirmą kartą po karo 1989 birželio 23, 24 ir 25 Vakarų Vokietijoje Huttenfelde ir Lamperttheime. Pradėtos birželio 23 popiet Europos lietuvių dailininkų ir tautodailės parodų atidarymų Romuvos pilyje Huttenfelde. Parodas suruošė dailininkai Alfonsas Krivickas bei Jūratė Batūraitė-Lemkienė ir Irena Krivickienė.

Atidarymo kalbą pasakė meno istorikas dr. Povilas Reklaitis. Jo žodžiais, po karo tarp 80,000 lietuvių pabėgėlių buvo ir 76 profesionalūs menininkai. Netrukus išvyko jie į užjūrius ir tik du - Alfonsas Dargis bei Alfonsas Krivickas - liko Vokietijoje. Jie dalyvauja ir šioje parodoje. 1946-1949 Freiburge veikė Aukštoji meno mokykla, išleidusi nemažą būrį lietuvių dailininkų, iš kurių Europoje gyvena ir kuria Elena Gaputyte Didž. Britanijoje bei skulptorius prof. Antanas Mončys Prancūzijoje. Be pastarojo Paryžiuje dar yra žymus dailininkas Vytautas Kasiulis, grafikai Pranas Gailius bei Žibuntas Mikšys. Salia paveikslų parodos pilyje veikė ir I. Krivickienės surengta mūsų liaudies

meno dirbinių paroda, kurioje išstatyti gintaro, medžio bei keramikos dirbiniai ir auliniai.

Parodos dalyviai galėjo atsigaivinti vyno taurėle ir apžiūrėti dailininkų Alfonso Dargio, Elenos Gaputytes, Ingrydos M. Helmer-Suokaitės, Alfonso Krivicko, Jūratės Lemkienės-Batūraitės, Žibunto Mikšio ir Broniaus Pajarsko iškabintus paveikslus. Kelios drobės buvo parduotos.

Tuo pat metu kitose pilies patalpose veikė iš Lietuvos atvykusių dailininkų gausi paveikslų paroda ir dar atskirai išstatyti bei pardavinėjami meno dirbiniai iš gintaro ir kit. medžiagos.

Atskirą parodą sudarė Sąjūdžio fotografų Zino Kazėno ir Gintaro Jaškūno meninės fotografijos, vaizduojančios didžiąsias demonstracijas Vilniuje ir kitus įvykius Lietuvoje.

Po prieš 5 metus įvykusio gaisro pagrindiniai atnaujinta Romuvos pilis viduje ir iš lauko. Pagrindinis įėjimas padarytas iš kiemo, vedantis į kolonomis išpuošta prieangį bei salę. Pašventinimo iškilmėms pastatyta didžiulė estrada gimnazijos chorui, orkestrui ir

šokėjams, pristatyta daug kėdžių svečiams lauke.

Pilies Pašventinimo iškilmės pradėtos Vasario 16 gimnazijos direktoriaus Andriaus Smito žodžiu žmonių pripildytame kieme. Jis apžvelgė prieš 5 metus įvykusio gaisro padarytus nuostolius ir pilies atstatymą, pareikalavusį apie 7.5 milijonus DM.

Sventinimo maldą sukalbėjo ir pilį pašventino, apeidamas visas jos patalpas, lietuvių išsvijęs vyskupas Paulius Baltakis. Jis maldavo Aukščiausio palaimos būsimeis namo gyventojams ir institucijoms. Evang. kunigas kapel. Fr. Skėrys paskaitė maldą vokiškai. Gimnazijos choras giedojo - „Dieve, Tėve, danguje“.

Vasario 16 gimnazijos kuratorijos valdybos pirmininkas dr. Jonas Norkaitis dėkojo vokiečių valdžios įstaigoms bei institucijoms ir lietuvių aukotojams, kurių parama atstatyta pilis. Ji taps lietuvių kultūros centru. Po jos stogu ras vietos Vasario 16 gimnazija, Lietuvių kultūros institutas su lituanistine biblioteka bei muziejumi ir archyvu, Vokietijos LB būstinė. Lietuviai tėvyneje ir svetur siekia nepriklausomos valstybės (nukelta į 5 psl.)

UŽTERŠTA GIMTOJI KALBA

Ji turi apsisvalyti

„Tartum kokiam valkėiui nukritus nuo akių, išvydome, skaudžiai pajutome, kad lietuvių kalba gūžiasi, traukias, lyg kokia pavargėlė gali prisėsti tik kamputy prie durų tik ant sklenksčio. Kaip tremtinė - Vilnijos krašte nepriimta į komitetus, įstaigas, kontorą, parduotuves, išvyta iš konferencijų, iškilmingų minėjimų, pasitarimų, netikama nutarimams, instrukcijoms, direktyvoms, neturtingos giminaitės teisėmis dar glaudžiasi vienoje kitoje mokykloje, lietuviškoje šeimoje... Išginta iš visos Vilnijos; lietuviškų mokyklų čia kaip neišliko. Dejuoja Dieveniškės, Poškai, - lietuviškos salelės į pietus nuo Vilniaus. Šalčininkų rajono biurokratai visas lietuviškai rašytas ataskaitas atmesdavo kaip nežinomos genties kalba parašytas. Graudžiai aimanuojant dėl indėnų genčių nykimo, abejingai stebina savos valstybės genčių agonija... Net lietuviškų kaimų, gyvenviečių užrašai ėmė dingti iš pakelių. O ką kalbėti apie lozungus ir šūkius, skelbimus ir informaciją“. Šitaip rašo mokytoja Gražina Boguslauskienė. Jos skaudus rašinys paskelbtas š.m. pradžioje pradėtam Vilniuje kas mėnesį leisti „Gimtojo žodžio“ žurnale Nr. 3 skirtame lietuvių kalbos ir literatūros mokytojams.

Išdėmėtinos yra ir minėto žurnalo Nr. 1 vedamojo rašinio (autorius Marcelijus Martinaitis) kai kurios mintys: „Kalba yra dvasios namai, o štai ją paverčiame laikina pašūre, lyg kas mus išveda iš gimtųjų vietų. Nuo mažens buvom tikinami, kad ir pati kalba laikina, kad šviesioj ateity, kai tautos iš bendro katilo prisivalgys, tai ims kalbėti kaž kokia kita bendra kalba, kur vietos lietuviškajai dėl tautos mažumo nebūsią. Todėl ja rūpintis ir neverta... Jos reikės tol, kol visi savo kalba susirašys į tą kolektyvinę ateitį... Jau gerokai supurtytas mūsų kalbos medžio kamienas, vėjai aplaužė šakas ir apdraskė lapus, ir jis neteikia malonios pauksmės. Gimtasis žodis jau nutyla namuose, šeimose, kur neretai tik vienas televizorius dienų dienas kalba ir dainuoja už visus gyvus ir mirusius lietuvius. Sučiaupėm burnas, kalbą atidavę tai kalbančiai dėzei. Šalta nuo jos, šalta nuo raštų ir dokumentų kalbos, kartais nuo mokinio ar net darželinio parsinešto žodžio“. Autorius džiaugiasi, kad visuomenė „pradeda suprasti mus ištikusių kalbos badą. Klausiamė: ką daryti? Sugrąžinkime kalbą. Nebijokime kalbėti ir tarmiškai, bet bijokime kalbėti „televizoriškai“. Tautoje kalba dar gyva. Kalbėkime, kalbėkime iki paskutinio atodūso, kalbėkime ir atkalbėsime savo vienintelę, savo prigimtąją kalbą“.

Literatė Jolanta Zaborskaitė rašinyje „Kryžkelėje - kelias vienas“

A.A. BRONIUS KVIKLYS
Mūsų specialus bendradarbis Čikagoje

(KJT Nr. 227) pastebi, kad Lietuvos kaimo žmogus išlaikė savo kalbą geriau, kaip miestietis. Jis „nepajėgė priimti nauadarų „kolūkis“ - jam neoficiali norma buvo tik „kolchozas“. Jo kalboje nebuvo ir „liaudies gynėjų“, o tikrai istrebiteliai, sribai, skrebai. Autorė pasisako prieš pradedantį skaičių skolinį, prieš tarptautinių žodžių gausą - „jie kenkia mūsų kalbos dauginaj dvasiai“. Kalba, kad jūra - ji pati turi apsisvalyti. Kalbininkai turi jai pagelbėti.

Ilgos okupacijos metais buvo be galo užteršta visa Lietuvos aplinka, upės, ežerai, jūra, marios, dirvožemis, oras. Sunku dabar kvėpuoti, nelengva rasti tyro geriamo vandens stiklą, pavojinga maudytis. Bet nemažesnė tarša palietė ir pačią lietuvių kalbą. Tie, kurie jau ilgus dešimtmečius seka sovietinės Lietuvos periodinius laikraščius, sako, kad neretais atvejais sunku suprasti kai kuriuos žodžius, net sakinius - taip jau jie perpildyti svetimybų.

Inž. dr. Jurgis Gimbutas atsuntė pluoštą „Lietuvių naujakalbės“ pavyzdžių parinktų iš Lietuvos spaudos. Šių eilučių autorius, gavęs iš jo leidimą, čia pateiks minėtos „naujakalbės“ pavyzdžius. Štai jie: Svetimžodžiai: aplikacija (quilt), autoavarija, autsaideriai, autsaiderizmas, balionavimas (oreivių), brifingas, dizainas, dizaineris, egzoterinis šuo, escataloginė vizija, etnocidas (kaip genocidas - tautožuda), fakultatyvas, genofondas (kultūros), gensekas, imanentika, infarktas, insultas, infrastruktūra, kadras (fotografijos), kičas (toks menas), koncepcija, konceptualus, lyderis, metatautinė, monitoringas, miuziklas, normatyvai, -ai, ontokultūrinė, ontologisuotas empiriškumas, ontinė buities samprata, orgetechnika, pankai, pykas, prioritetas, prozodija, reitingas, reketas, reketininkai, rezultatyvumas, santechnikas, smogas, sociumas, socpiezija, solipsistiniai modeliai, stagfiacija, subitrai (filmų), šefouti, užprogramuoti, vicepremierė ir daugybė kitų.

Pateiksime ir keliasdešimt naujadarų, kurių dalis būtų priimtina, kiti gal abejotinės vertės: andainykštis, antrankis, apleistis, atžanga, banda (didelė bandutė), bendrabūvis, gyveniena, ikitolinis, išliktis, išradyba, išradybinė veikla, kainodara, kitamaniai, knyginiai, kraštietis, kryptingai, liepiniai (elgesio), lietuvaits, -čiai, mauduoliai (pajūry), nuosrovos (kanalizacijoje), oreiviai (skr. balone), paveldaspertvarka, pervartas (šimtmečio), pravaikšta, raiška, reikmė, sendaikčių turgus,

savalaikis, savičega, savigyrė, savigriova, savimonė, savistaba, savivala (kanaliz. st.), savizina, sąstingis, snūdžius, stygius, stingulio metai, susimėtyti (susiorientuoti), šviesuolis (žmogus), tarpė (istorinė), trikdžiai, velniažin, zinyba, zinybiniai tyrimai, žiūra, žiūros kampas, draustgiris, įranga, orauostis, šviesuvas (kišeninis), tūptakis (drauosčio), tolianaša (raketų), dvigatelis, štampos, stereotipas...

Gerai padarė sovietinės Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos prezidiumas 1990-uosius metus paskelbdamas Lietuvių kalbos metais. Šia proga buvo rekomenduota leidykloms, redakcijoms, organizacijoms, įstaigoms, mokykloms kelti lietuvių kalbos idėjas, gryninti kalbą, laikyti ją valstybine.

Per paskutinius dešimtmečius, plačiai naudojant rusifikacijos priemones, sugriovus darnią Lietuvos mokyklų sistemą, jauni žmonės, baigę tas mokyklas, buvo paveikti rusų kalbos įtakos: „vartoja svetimības, blogai išverstus žodžius, konstrukcijas iš rusų kalbos ar pan. Sukūrę šeimas ir augindami vaikus, jie dažnai moko juos jau prastos lietuvių kalbos. Miestuose daug vaikų lanko darželius, kuriuose iki 1988 m. rudens jiems buvo brukama rusų kalba. Suprantama, kiek tai padarė žalos“. (B. Kondrotas, Gž. Nr. 2).

Nežiūrint valdžios vykdomos spaudos, per pastaruosius dešimtmečius okup. Lietuvoje buvo išugdyta - paruošta daugybė gerų lituanistų, lietuvių kalbos žinovų, išleista daugybė lituanistinių veikalų. Taigi medžiagos lietuvių kalbos studijoms yra pakankamai, nors trukta ne propagandinių lietuvių kalbos vadovėlių, gramatikų, žodynų, skaitinių knygų. Tikėjime, kad besireiškiantis tautinis atgimimas padės lietuvių kalbai sugrįžti į savo krašto šeiminkės vietą. O 1990-ji lietuvių kalbos metai tebūna gera paskata šiam tikslui atsiekti.

Nutrūko Estijos ir Maskvos derybos

Maskvoje nutrūko Estijos vyriausybės atstovų pokalbiai su S. Sąjungos parlamentarių delegacija. Sovietai pasakė, kad neturį įgaliojimų vesti derybas su Estijos atstovais, o estai tuomet apkaltino sovietus paviršutiniška, diletantiška elgsena. Estai priminė, kad vos prieš tris savaites abi pusės pasirašė susitarimą pagal kurį įsipareigojo užmegzti tarpusavio derybas dėl būsimų politinių ir ekonominių santykių tarp Estijos ir S. Sąjungos. Sovietam nutraukus pokalbius su estais Maskvoje, vienas estų delegacijos narys pažymėjo. Dabar jau aišku, kad buvo teisūs tie, kurie sake, kad sovietai ištikrųjų nesiekia jokios susitarimo su pabaltiečiais prie derybų stalo. Kitas estų delegatas išreiškė įsitikinimą, kad sovietai nesiryžta derybom su pabaltiečiais dėl to, kad trys Pabaltijo respublikos aiškiai pasakė, kad neįsijungs į Maskvos siūlomą TSRS sąjunginę sutartį.

Published by Dr. Pranas Dauknyš
18 Henry St., Kensington 3031
President of the Lithuanian
Catholic Federation

ĮVYKIAI

Čikagos kardinolas Bernardin su kai kuriais jį lydincios amerikiečių vyskupų konferencijos delegacijos nariais, aplankė Marijos šventovę Siluvoje, kur koncelebravo Mišias, vėliau nuvyko į Klaipėdą, kur susitiko su Telsių vyskupų ir Klaipėdos prelatūros apaštalinio administratoriumi Antanu Vaičiūnu, drauge su juo aplankė kai kurias kaimo bažnyčias. Kardinolas Bernardin koncelebruos Mišias Taikos Karalienės bažnyčioje Klaipėdoje, popietiniu metu pagal turimas informaciją, vyks į Telsius, susitiks su seminarijos auklėtiniais, po to aplankys Kryžių Kalną ir vyks į Šiaulius. Kita amerikiečių vyskupų konferencijos delegacijos grupė, vadovaujama vyskupo Pauliaus Baltakio, išvyko į Rygą, iš čia keliaus į Leningradą ir vėliau į Lvovą.

Apaštalu Sostui ir Rumanijai vėl užmezgus diplomatinius ryšius, naujuoju apaštalinio nuncijumi Bukareste paskirtas slovakų kilmės kunigas, Dieviškojo Žodžio vienuolijos narys Jan Bukovski. Kunigas Bukovski yra Vatikano diplomatinės tarnybos narys, iki šiol dirba valstybės sekretorijate, su Vatikano diplomatinėmis misijomis daug kartų lankėsi Centro ir Rytų Europos kraštuose. Prieš kelionę į Rumuniją bus konsekruotas vyskupu.

Solženitsinas. JA V-bėse dabar gyvenantis rusų rašytojas, Nobelio literatūros premijos laureatas Solženitsinas atmetė sovietinės valdžios kvietimą sugrįžti į tėvynę, pasakė, kad nors trokštą joje gyventi ir mirti, negalys sugrįžti anksčiau už savo knygas ir kol tautiečių dar nėra suprastas. Solženitsinas priminė, kad Sovietų Sąjungoje jis buvo dešimtmečiais šmeižiamas, pažymėjo, kad dėl to prieš jam sugrįžtant, visi žmonės tėvynėje, ne tik didmiesčiuose, bet ir tolimasiame krašto kampelyje turi susipažinti su jo pažiūromis, suprasti kodėl jis buvo šmeižiamas. Bet jo knygos dar nėra platinamos Sovietų Sąjungoje. Knyga „Gulago Archipalagas“, kurioje aprašomos rusų tautos patirtos baisios kančios, sakė Solženitsinas, yra parduodama už užsienio valiutą vien dideliuose viešbučiuose ir specparduotuvėse. Ar tai nėra pasityčiojimas, klausia Solženitsinas.

Pabaltijo kraštai yra pasirengę drauge su kitomis šalimis priimti atsakomybę už Baltijos jūros apsaugojimą nuo užtersimo, bet tai bus įmanoma tik tuomet, kai Estija, Latvija ir Lietuva atsiskirs nuo S. Sąjungos, taps nepriklausomos, pasakė Baltijos jūros baseino kraštų konferencijoje Švedijoje estų atstovas Leonard Meri. Jis pripažino, kad Estija kasmet išmeta į Baltijos jūrą arti milijono metrinių tonų žalingų atliekų, bet pažymėjo, kad dėl to yra kalta S. Sąjungos centrinė valdžia, jos Estijoje pasipelnymo tikslais įvesta netvarkinga ekonominė sistema, kuri per pusšimtį metų padarė Estijai milžinišką žalą. Estai neturėję jokių galimybių pasipriešinti sovietų ekonominei savivalei. Baltijos jūros baseino kraštų konferencijoje Švedijoje, kaip žinoma, nedalyvavo Lietuvos delegacija, nes ji buvo pakviesta dalyvauti S. Sąjungos delegacijos sudėtyje.

TEVIŠKĖS AIDAI

18 Henry St., Kensington, Vic. 3031. Tel. 376 7355
LEIDŽIA AUSTRALIJOS LIETUVIŲ KATALIKŲ FEDERACIJA

Redaktorius Kazys Mielažys. Korespondencijas, straipsnius, skelbimus, prenumeratas siųsti viršuje nurodytu adresu. Prenumeratas kainą metams \$25. Kitoose kraštuose \$30. Atskiras numeris 50c. Skelbimai už skilties viena cm. - \$150. Nuolatiniams skelbėjams daroma nuolaida. Už skelbimų turinį neatsakoma. Redakcija straipsnius ir korespondencijas taisy savo nuožiūra.

Pavojus prarasti Rytų Lietuvą

(Vilniaus Dienos - spalio 9-tosios proga)

Lietuvoje išeinanti lietuvių spauda kelia susirūpinimą dėl Vilniaus krašto likimo. Atrodo, kad Lenkija nedrįsdama prarasti Štetiną pati mūsų sostinės viešai nereikalauja, bet siekia ją nuo mūsų paveržti per krašte gyvenančius lenkus aktyvistus. Atrodo, kad Vilniaus mums Gorbačiovas neatims, bet mes patys ji galime prarasti per savo neapdairumą ir menką nusimanytą politikoje. Tragedija yra tame, kad mums dabar valdant Vilniaus kraštą, jis ne lietuviškas, bet vis labiau nuo mūsų tolinasi ir su nuostalgija žiūri į Lenkijos pusę.

Seniau dėl Vilniaus krašto lietuvių sulenkinimo buvo kaltinama bažnyčia su savo „polska Viara“ politika ir dvarininkai, kurie savo baudžiauninkus vertė kalbėti lenkišku žargonu. Dabar pakalbėkime kaip sovietinė komunistų partija, Stalino ir Brežnevo laikais, su savo neapykanta viskam kas lietuviška, atitolino Vilniaus krašto gyventojus nuo Lietuvos.

Jau pirmosios bolševikų okupacijos 1940–41 metu, viskas kas tik buvo lietuviška, pasidarė partijai nepriimtina. Neva tai einant lygybės principu, lenkai buvo raginami kurti savas mokyklas ir spaudą. Komunistų supratimu lietuvių buvo „nacionalistai“ o lenkai liaudies draugai.

Lietuvai atgavus Vilnių, užėidavome į vieną valgyklą nebrangiai pavalgyti. Savininkas neblogoi kalbėjo lietuviškai. Po sovietų ultimatumo, rusams antrą kart atsibasčius į Vilnių, už poros savaičių vėl užėjome į tą valgyklą, tačiau šį kartą savininkas jau su raudonu kaklaraiščiu, atsisakė kalbėti lietuviškai. Sako aš dabar nebeprivalau kalbėti pagonių kalba.

Po metų atėjus vokiečiams padėtis Vilniaus krašte ne kiek nepagerėjo. Esant General komisaro žmonai lenkei, visa administracija pataikavo lenkams. Krašte siautė lenkų Armija Krajova - Krašto Armija, kurios teroristai plėšė tik lietuvių ūkininkus, o dažnai ir nužūdydavo.

Bolševikų partizanai, ypatingai „draugo“ Zimano vadovaujami, plėšė ir žudė daugumoje tik lietuvių ūkininkus, keršydami už savo tautiečių suvaymą į getus, ne vokiečiams, bet lietuviams. Karo metais, būti lietuviu buvo labai pavojinga, todėl nenuostabu, kad silpnėsnes valios žmonės nutarė, kad būti lenku yra daug saugiau.

1944 m. sugrįžus bolševikams, NKVD teroristai vėl pirmoje eilėje, kaltino ir ieškojo tik lietuvių, kurios įskundinėjo lenkai ir gudai. „Tarybinės Lietuvos“ švietimo ministras liūdnos atminties Juozas Ziugžda, kuris vergišku paklusnumu vygdė visus okupanto paliepiamus ir klastojo Lietuvos istoriją, labai nusikalto savo tautai padėdamas okupantui ir komunistų partijai, naikinti lietuvių visame Vilniaus krašte. 1944-48 m. būdamas švietimo ministru, pristeigė visoje Rytų Lietuvoje apie 500 lenkiškų mokyklų, beveik dvigubai daugiau negu jų buvo lenkų okupacijos metais prieš karą.

Kur tik atsiradavo bent keturi vaikai, kurių tėvai pareikšdavo norą mokintis lenkiškai, Ziugžda

Rašo: Albinas Pocius

paskelbdavo, kad čia bus lenkų mokykla, visai nekreipiant dėmesio, kad kiti 50 tėvų norėjo lietuviškos mokyklos. Komunistai tikėjo, kad per lenkiškas ir rušiškas mokyklas vaikai greičiau nutautės ir pasidarys sovietiniais robotais.

Vilniaus krašte, komunistinė rajonų administracija į lietuvius žiūrėjo su nepasitikėjimu ir pravardžiavo „fašistais“. Administraciją ir miliciją sudarė gudai ir lenkai, o NKVD rusai ir svetimtautčiai. Rajonų laikraštukai buvo spausdinami dviem kalbomis, lietuvių ir rusų arba lietuvių ir lenkų. Jeigu iš Vilniaus į provinciją buvo atsiunčiamas lietuvių kalbos mokytojas, tai lenkų teroristai jį primušdavo ir iš savo miestelio išvarydavo. Aišku jų milicija, kaltininkų niekada nerasdavo.

Pagal taisykles lenkiškoje mokykloje turėtų būti mokoma ir lietuvių kalba, tačiau lenkai to nedarydavo ir mokyklos užbaigimo diplomą išduodavo visai nemokant

lietuviškai. Vilniaus krašto lenkų mokyklose visur kabėjo jų erelio herbas, lenkiška vėliava ir prieškarines Lenkijos žemėlapis. Kažkas panašu į valstybės išdavimą, tačiau lietuviška komunistinė administracija jo nenori matyti.

Neseniai, Vilniuje vienas rimtesnis lenkas parašė į spaudą, kad jeigu lietuvių praras Vilnių, tai bus patys kalti, kad nesugeba parodyti lenkų šovinistams, kas yra tikrasis to krašto šeiminkas. Mūsų Aukščiausioji Taryba ilgai svarstė su kokia viela ir kokiais kuoleliais aptversime Lietuvos respublikos sienas, tik gaila jie nepasvarstė, kad jeigu mes prarasime Rytų Lietuvą, kur tuos kuolelius reikės statyti ar prie Lietuvos sienų ar prie „demarkacijos linijos!“.

Lietuvos jaunimo laikraštis „Lietuvos Rytas“ ir „Respublika“ gegužės 30 d. rašo, šiais metais lenkai įsteigė 60 vaikų darželių ir atidarė 20 naujų klasių mokyklose. Taip pat pasiuntė 200 abiturentų į Lenkiją, kad pasiruostų perimti Vilniaus kraštą iš pagonių. Nejaugi mūsų vadovai Vilniuje tu nemato?

Maskva neatsako į Lietuvos pasiūlytą protokolą

Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas Vytautas Landsbergis, kalbėdamas Tarybos eilinės rudens sesijos atidaromajame posėdyje, Vilniuje, pažymėjo, kad Maskva vis dar neatsako į Lietuvos pasiūlytą protokolą dėl išankstinių sąlygų tarpvalstybinėm derybom su Sovietų Sąjunga. Protokolas buvo pasiūstas į Maskvą jau prieš tris savaites, bet Lietuva iki šiol nesusilaukė jokios sovietų reakcijos. Maskva, galbūt, tikisi, sakė Landsbergis, kad Lietuva tuo tarpu ekonominiai susilpnės, dėl to bus priversta priimti sovietų keliamas sąlygas derybom pradėti. Landsbergis atkreipė dėmesį, kad sovietų vyriausybė dar neužtikrino Lietuvai buitinių prekių tiekimo ketvirtajame metų trimestre. Tai viena spaudimo priemonių, kad Lietuva priimtų Maskvos peršamą

TSRS sąjunginę sutartį. Nepriklausomybę paskelbusi Lietuva, betgi, rašo spaudos agentūros, priešinosi įsijungimui į siūlomą sutartį, dauguma Lietuvos deputatų dargi mano, kad Lietuvos atsisakymas dalyvauti sutartyje galėtų paskatinti Maskvą užmegzti su Vilniumi derybas.

Prie Aukščiausiosios Tarybės rūmų, piketavo Lietuvos Laisvės Lygos šalininkai, reikalavo ministrės pirmininkės ir vyriausybės atsistatydinimo, protestavo dėl vyriausybės politikos, taip pat dėl to, kad vyriausybės narių daugumą tebedarė komunistai. Vytautas Landsbergis vėliau pasmerkė mitingo dalyvių protesto akciją, pasakė, jog reikia vengti veiksmų, galinčių destabilizuoti politinę padėtį Lietuvoje. Destabilizacija, pažymėjo Landsbergis, tepatarnautų Maskvos interesams.

LRTV

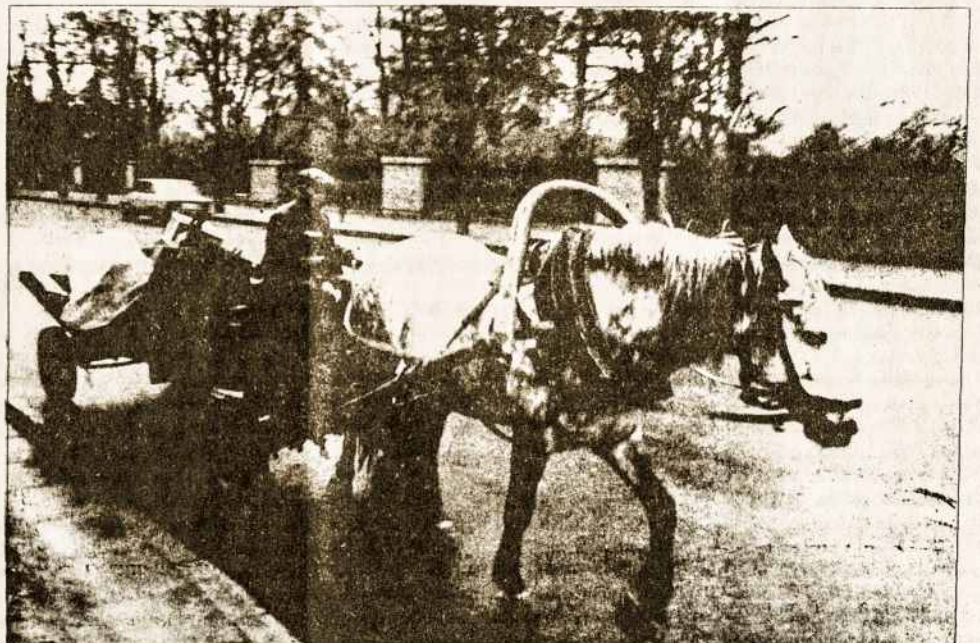
Kardinolas Bernardin Lietuvoje

Čikagos arkivyskupas kardinolas Bernardin ir jį lydinti amerikiečių katalikų delegacija lankėsi Marijampolėje ir apylinkėse, susitiko su Vilkaviškio vyskupijos apaštalinio administratorium vyskupu Juozu Zemaičiu, aplankė kai kurias bažnyčias. Šiandien paskutinė Čikagos kardinolo ir jį lydinių asmenų viešnagės Lietuvoje diena. Rytų rytą kardinolas Bernardin su palydovais iš Vilniaus išskris į Maskvą. Kardinolas Bernardin drauge su arkivyskupu Julijonu Steponavičium Vilniaus arkikatedroje - bazilikoje koncelebravo Mišias, pamaldom pasibaigus aplankė Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos pirmininką Vytautą Landsbergį, ilgai su juo kalbėjosi, drauge pavakarieniavo. Kardinolas Bernardin, arkikatedros-bazilikos klebono prelato Vasilausko ir kitų asmenų lydymas aplankė ministrę pirmininkę Prunskienę.

Tuo tarpu kita, vyskupo Pauliaus Baltakio vadovaujama amerikiečių katalikų delegacijos grupė dabar lankosi Lvoje. Vyskupas Baltakis sugrįš atgal į Lietuvą, čia pasiliks dvi dienas, o savaitgalį per Maskvą išskris atgal į JAV-bes. LRTV

Ukrainoje dešimtys

tūkstančių žmonių dalyvavo demonstracijose, kuriose buvo reikalaujama Ukrainos išstojimo iš Sovietų Sąjungos ir komunistų partijos panaikinimo. Ukrainos respublikonų partijos ir liaudies sąjūdžio surengti mitingai vyko trijuose miestuose: Kijeve, Lvoje ir Zaporozėje. Buvo taip pat renkami parašai po dokumentu, kuriame reikalaujama, kad dabartinė Ukrainos valdžia griežtai atmetų sovietinės vyriausybės peršamą pasiūlymą dėl vadinamos naujosios sovietų federacijos sukūrimo, kad panaikintų Ukrainos komunistų partiją būtų suvalstybintas jos turtas, būtų nubausti iki šiol savivaliavę aukštieji kompartijos pareigūnai. LRTV

Gorbačiovo blokados metu greitosios susisiekimo priemonės Vilniuje. Nuotr. V. Kapočiaus

130-osios prel. A. Dambrausko - Adomo Pabaltiečiai ir Jakšto gimimo metinės

Kartkartem reikia prisiminti mūsų tautos didžiuosius vaikus, ypač tuos, kurie iki šiol buvo pamiršti. Vienas iš jų, kurių negalima pamiršti, yra prel. Aleksandras Dambrauskas - Adomas Jakštas, nuo kurio gimimo šiemet rugsėjo 8 d. sukako 130 metų.

Prisiminkime kai kuriuos jo biografinius duomenis. Jis gimė Kuronių kaime (Kėdainių raj.). Tėvų sodyba stovėjo prie Jakšto upelio. Todėl užaugęs sūnus ir pasirinko Jakšto pseudonimą.

Mokėsi Aleksandras Šiaulių gimnazijoje, vėliau įstojo į Peterburgo universiteto gamtos - matematikos fakultetą. Studijuodamas pradėjo domėtis religiniais klausimais. Suprato, kad pasirinko ne tą gyvenimo kelią. Apsisprendė tapti kunigu ir įstojo į Kauno kunigų seminariją. Ją baigęs, kaip vienas iš gabiausių, buvo pasiūstas į Peterburgo dvasinę akademiją 1884 metais, kurioje gavo teologijos magistro laipsnį. Po akademinį studijų dirbo Panevėžio gimnazijoje, kaip kapelionas. Būdamas patriotiškai nusiteikęs, jaunas kapelionas caro šventės metu paragino moksleivius, kad neitų į cerkvę, kaip buvo įsakyta, ir nusivedė moksleivius į katalikų bažnyčią. Už tai jis buvo ištremitas į Ustjužą Novgorodo gubernijoje. Čia būdamas, paskatino gydytoją Vinčą Pietarį imtis literatūrinio darbo.

Kai po tremties grįžo į Lietuvą, kun. Aleksandras neužligo pradėjo profesoriauti Kauno kunigų seminarijoje, vėliau tapo vyskupo M. Palulionio sekretoriumi, o nuo 1900 iki 1905 dirbo Peterburgo dvasinės akademijos profesoriumi.

Atgavus lietuvišką spaudą, A. Jakštus - Dambrauskas atsisakė profesoriaus pareigų ir grįžo į Lietuvą: troško prisidėti prie Lietuvos tautinio atgimimo. Čia 1906 m. įsteigė knygoms leisti šv. Kazimiero draugiją, leido ir redagavo „Draugija“, „Nedėldienio skaitymus“, „Garnį“, „Ateitį“ ir kt. Vyskupas Pr. Kareivičius 1914 m. suteikė jam prelado titulą.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, prel. A. Dambrauskas - A. Jakštas dar labiau pagyveno įvairiašakę savo veiklą. Jis kūrė grožinę literatūrą, rašė įvairius vadovėlius, įsteigė esperantininkų sąjungą ir redagavo laikraštį „Litova stelo“, daug parašė teologinių ir filosofinių darbų, reikšė, kaip literatūros kritikas, pasidarbavo ir matematikos mokslo srityje, taip pat ir kalbos mokslo baruose. Žodžiu sakant, jis buvo tikras

Kun. Ant. Valantinas

enciklopedistas, palikęs gausių pėdsakų visuose mokslo ir kultūros šakose.

Atsižvelgiant į jo nuopelnus, 1922 m. jis buvo išrinktas Lietuvos katalikų Mokslų Akademijos pirmininku, o 1933 m. šios akademijos akademiku. Įvairūs Kauno universiteto fakultetai jam suteikė garbės daktaro titulą.

Mirė prel. A. Dambrauskas - Adomas Jakštas 1938 m. vasario 19 d. Palaidotas jis prie Kauno

katedros sienos. Jo kukliame paminkle įrašytas jo paties eilėraščio dvielis:

„Aš ne savo skaistumu žėrėjau,
Aš ne sau aplinkui šviesą liejau“.

Tikrai prasmingi žodžiai: šis didis poetas, mokslininkas, Bažnyčios dignitorius buvo be galo paprastas ir nuolankus. Jis visą save buvo paaukojęs Dievo garbei ir tėvynės gerovei, visai nesirūpindamas savimi.

Švėsdami jo 130 metų muo gimimo sukaktį, semkimes iš jo gyvenimo išminties, stiprybės, išvermės ir begalinio atsidavimo Dievui ir Tėvynei.

Lietuvos nepriklausomybės skelbėjas

JOKUBAS SERNAS (1888 - 1926)

1938 metais, minint Lietuvos nepriklausomybės dvidešimtmetį dienraštyje „Lietuvos Aidas“ buvo išspausdintas keliolikos straipsnių ciklas apie Lietuvos nepriklausomybės skelbėjus. Jų autorius žurnalistas A. Merkelis. Publikacijos nepasizymi publicistine įtaiga ar kitokiom įmantrybėm, bet patraukia savo informatyvumu. Tai jų vertė. Dabar, kada po daugelio metų mes vėl viešai pažymėjome vasario 16-ąją, dera prisiminti ir nepriklausomybės akto signatarus. Te šie A. Merkelio rašinukai ir bus ta pažintis.

Jokūbas Sernas gimė 1888 m. birželio 14 d. Jesiškių kaime, Biržų apskr. Nemunėlio-Radviliškio parapijoje, lietuvių reformatų šeimoje. Pabaigęs Nemunėlio-Radviliškio pradžios mokyklą ir kiek privačiai pasimokęs 1903 m. įstojo į Slucko (Minsko gub.) klasinės gimnazijos trečiąją klasę. Už politinį veikimą 1906 m. buvo pašalintas iš Slucko gimnazijos šeštosios klasės, be teisės stoti į kurią kitą mokyklą. Tik po dviejų metų per Rygos mokslo apygardos globėjo protekciją pasisekė jam įstoti Dorpatė į privačią Trefnerio gimnaziją, kurią jis pabaigė 1910 m. ir tais pat metais įstojo į Dorpatė universiteto teisių fakultetą. Po vienerių metų perėjo į Petrapilio

universiteto teisių fakultetą, kurį pabaigė 1914 m. Studentaudamas veikliai dalyvavo lietuvių studentų kuopelėse. Vienerius metus buvo pirmininku kuopos „Litvovedenija“.

Pabaigęs aukštuosius mokslus J. Sernas įsikūrė Vilniuje ir veikliai dalyvavo lietuvių visuomeniniame ir kultūriniame gyvenime. 1914 m. antroje pusėje dirbo „Lietuvos žinose“ ir jas redagavo ligi pat vokiečių okupacijos. Be to, taip pat bendradarbiavo ir rusų laikraščiuose bei žurnaluose. Įsikūrus Lietuvos komitetui nuo karo nukentėjusiems šelpiti, J. Sernas buvo jo sekretorium. Be to, jis dalyvavo visose Vilniaus lietuvių draugijose ir mokė lietuvių „Ryto“ gimnazijoje, kurią jis padėjo įsteigti.

J. Sernas drauge su žymesniaisiais lietuvių veikėjais ir politikais dalyvavo visuose žygluose, kuriais buvo siekiama atstatyti nepriklausomą Lietuvos valstybę. Jis padėjo organizuoti Vilniaus lietuvių Konferenciją ir buvo jos išrinktas Lietuvos Taryba, kurios buvo generaliniu sekretoriumi ligi 1919 m. kovo mėn. pradžios. J. Sernas pasirašė Lietuvos nepriklausomybės aktą. Tų pat metų balandžio 12 d. buvo paskirtas ketvirtajame Ministerių Kabinete ministru be portfelio. Vėliau jis buvo Prekybos ir Pramonės banko direktoriumi. Banko reikalams pašlijus, jis perėjo tarnauti į Vidaus reikalų ministeriją. Iš pradžių buvo administracijos referentu, o 1925 m. birželio 15 d. buvo paskirtas savivaldybių departamento direktoriumi. Drauge buvo ir „Savivaldybės“ žurnalo redaktoriumi. Be to jis 1920 m. yra suredagavęs leidinį „Kovo 20 d.“, kuris yra skirtas paminėti Mažosios Lietuvos prijungimui prie Didžiosios. Tą dieną Mažosios Lietuvos atstovai buvo kooptuoti į Lietuvos Valstybės Tarybą. Sernas mirė 1926 m. liepos 31 d.

Vokietija

Kaip praneša spaudos agentūros, pabaltiečiai ruošiasi rugsėjo dvyliką dieną Maskvoje įvyksiančiai tarptautinei konferencijai - „du plius keturi“ Vokietijos klausimu. Pagal turimas informacijas, Vilniuje tuo reikalu vyko diskusijos prie apskrito stalo. Dalyvavo 23-jų Lietuvos partijų ir organizacijų atstovai, taip pat Aukščiausiosios Tarybos deputatai. Kalbėtojai išreiškė nuomonę, kad Pabaltijo respublikų nepriklausomybės atstatymo klausimas yra neatskiriama susijęs su Vokietijos problemos sprendimu, dėlto turi būti iškeltas ir svarstomas Maskvoje įvyksiančioje konferencijoje. Bet Pabaltijo kraštų klausimas, sakė kalbėtojai, negali būti svarstomas už mūsų nugaros, mus liečiantys sprendimai negali būti daromi be mūsų pritarimo. Jei taip įvyktų, tai būtų Molotovo ir Ribbentropo pakto pratęsimas. Diskusijų prie apskrito stalo dalyviai pasiūlė sušaukti Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos specialų posėdį, kuriame būtų priimtas Maskvos konferencijos dalyviams skirtas pareiškimas Pabaltijo respublikų nepriklausomybės atstatymo klausimu. Salinant Antrojo pasaulinio karo pasekmes, reikia rūpintis atkurti ir Pabaltijo kraštų nepriklausomybę. LRTV

„Ukrainiečių jaunimo už Kristų“ sąskrydis

Rugsėjo 6-12 dienomis Lvove, Ukrainoje, vyks pirmasis po beveik šešiasdešimties metų „Ukrainiečių jaunimo už Kristų“ sąskrydis ir pirmoji ukrainiečių krikščioniškosios kultūros savaitė. Numatoma, kad jaunimo sąskrydyje dalyvaus apie šimtą tūkstančių ukrainiečių jaunimo. Svarbiausias sąskrydžio renginys bus maldos budėjimas 40 tūkstančių žmonių talpnančiame Lvovo stadione, rugsėjo aštuntąją, tema: Ieškome Kristaus. Krikščioniškojo jaunimo susitikimą Lvove rengia Ukrainos ir Šiaurės Amerikos „Jaunimo už Kristų“ sąjūdis. Organizaciniame komitete, tarp kitų, dalyvauja Lvovo miesto tarybos keturi deputatai. Laukiami svečiai iš Jungtinių Amerikos Valstybių ir Kanados. Sąskrydžio esminis tikslas - sudaryti galimybę Ukrainos jaunimui ir jauniems suaugusiems giliau patirti dvasinio gyvenimo malonę, pažinti ukrainiečių tautos krikščioniškuosius papročius. Jaunimo sąskrydžio ir krikščioniškosios kultūros savaitės Lvove metu vyks svarstybos apie krikščionišką santuoką, kunigystę, krikščionių pasauliečių uždavinius žmonių pagalbos ir kitose gyvenimo srityse, kasdieną bus rengiamos pamaldos, kurių metu bus teikiami Krikšto ir Sutvirtinimo Sakramentai, dalyviai galės atlikti išpažintį, priimti Komuniją. Mūsų jaunimas, pažymėjo Romoje gyvenantis ukrainiečių vyriausiasis arkivyskupas kardinolas Lubachivsky, mūsų jaunimas iki šiol gyveno santvarkoje, kuri buvo atmetusi Dievą ir jo mokslą. Dabar jaunimui tenka uždavinys atkurti mūsų Bažnyčių ir tautą. Į jaunimo rankas susidedame krikščioniškosios Ukrainos viltis. LRTV

„TEVIŠKES AIDŲ“ BALIUS

Spalio 6 d., šeštadienį

MELBOURNO LIETUVIŲ NAMUOSE

Baliaus pradžia 7 val. vak.

Sokiams gros kontinentalinis orkestras. Gera vakariene.

Staigmenos loterijoj.

Gėrimai Klubo bufete.

Pakvietimai visiems \$15.

Stalus užsisakyti pas Juozą Keblių, telef. 584 2693 ir sekmadieniais prie bažnyčios.

Europos Lietuvių Dienos

(atkelta iš 1 psl.)

atstatymo ir jos įjungimo į Vak. Europos kultūrą. Tam tikslui tarnaus ir atnaujintoje pilyje kuriamas lietuvių kultūros centras.

Federal. vidaus reikalų ministerijos atstovas dr. Lewandowski perdavė savo ministerio dr. Wolfgang Schauble sveikinimą ir dėkojo Federalinės, Baden-Württembergo bei Hesseno vyriausyboms, padėjusioms atstatyti pilį ir išlaikyti Gimnaziją, labai nusipelnusių lietuvių tautinės ir krikščioniškos kultūros puoselėjime. Tam tikslui skiriamos ir vokiečių vyriausybės lėšos.

Hesseno socialinių reikalų ministerijos atstovas Udo Roether sakė, kad jo ministeris Trageser su dideliu malonumu prisimena berniukų bendrabučio šventinimą 1987 ir labai apgailestauja, kad negali dalyvauti šiose iškilmėse. Perdavė nuoširdžius Hesseno social. reikalų ministerijos departamento direktoriaus prof. dr. Kraus sveikinimus ir dėkojo už sklandų bendradarbiavimą.

Vokietijos LB valdybos pirmininkas dipl. inž. Juozas Sabas papasakojo kaip pilis atrodė prieš gaisrą. Po stambių lėšų investavimo dabar ji šviečia. Bet dar trūksta 250.000 DM baigiamiesiems darbams. Išreikšti pasitikėjimą tautiečių dosnumu.

Gimnazijos choras dainavo - Pajūriais pamariais ir Lietuva brangi. Pasinaudodamos iškilminga proga, mokyt. Br.Lipšienė ir dail. J.Lemkienė mokytojų ir mokinių vardu įteikė direktoriui A.Smitui puodą gėlių. Tautinių šokių grupė sušoko Klumpakojį. Dar kalbėjo apskrities viršininko (landrato) vardu Kruger ir įteikė dovaną - lėkštę. Lampertheimo burmistro atstovas su sveikinimu įteikė 200 DM čekį. Mokiniai sušoko Leliūnų polką.

Ilgiau kalbėjęs architektas dipl. inž. prof. Ulrich Beck nupasakojo dviejų šimtmečių pilies istoriją ir su kokiais sunkumais susidūrė ruošiamas jos atstatymo planas bei juos vykdydamas. Dėkojo visoms statybos firmoms už gerą darbą. Padovanavo 479 metų graikišką gravirą. Sugiedotas Lietuvos himnas.

Garbės svečiai pakviesti į pilį atsigaivinti ir užkąsti.

Susipažinimo vakaras su estradinės muzikos koncertu ir bendrais šokiais Huttenfeldo Burgerhaus'e sutraukė mažiau žmonių negu Vasario 16 minėjimas. Gal dėl to, kad įėjimas kainavo 10 DM (nedirbančiam jaunimui 5 DM), o Vokietijos lietuviai įpratę savąjį meną gauti nemokamai. Prie užkandžiams paruoštų staliukų tautiečiai klausėsi solisčių Nelės Paltinienės iš Mannheimo ir Nijolės Tallat-Kelpšaitės iš Kauno dainavimo. Elektronine muzika jas palydėjo ir koncertui vadovavo Arvydas Paltinas. Sąjūdžio pirmininkas prof. Vytautas Landsbergis supažindino klausytojus su tėvynę užliejusia patriotinio pakilimo banga, laujančia priespaudos ledus, ir prašė išeiviją paramos.

Seštadienį (birželio 24) rytą lietuvių išeivijos vyskupas Paulius Baltakis labai iškilmingai pašventino Romovus pilies koplyčią, dalyvaujant evang. kun.

Fr.Skėriui, prel. Ant. Bungai, kapel. kun. E.Putrimui, tėv. T.Ereminui, kun. K.Senkui, kun. J.Dėdinui bei vokiečių kapel. kun. Rein'ui. Dalyvavo ir Pasaulio LB valdybos pirmininkas dr. Vyt. Bieliauskas, Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio pirmininkas prof. Vyt. Landsbergis su žmona, prof. archit. U.Beck ir daug lietuvių visuomenės bei kultūros darbuotojų.

Vysk. P.Baltakis - koplyčia dedikuojama Lietuvos šventųjų garbei. Mūsų tėvynė nedaug turi oficialių šventųjų, bet kankiniais ji gausesnė už kitas tautas. Jaunimas reikalingas nuošalios vietelės susikaupti. Dėkojo Vokietijos LB ir Vasario 16 gimnazijos vadovybėms už tokio kampelio įrengimą. Abu Gimnazijos kapelionai - katalikų ir evangelikų - padės mokiniams rasti kelią į šią koplyčią, kurios altoriuje yra šv. Kazimiero relikvija.

Vokietijos lietuvių katalikų sielovados direktorius prel. Antanas Bunga nurodė, kad deka didesnio tėv. Alfonso Bernatonio testamentinio palikimo galėjo būti įrengta ši koplyčia. Dėkojo prof. archit. U.Beck'ui už gražų jos suplanavimą, princesei Kristinai von Habsburg - už brangų Aušros Vartų Marijos paveikslą, kun. Meiliui - už iš Lietuvos atvežtą kryžių. Neužmiršo padėkoti ir vokiečių diecezijos už piniginę paramą.

Vienintelę Europos lietuvių dienų paskaitą skaitė Pasaulio LB valdybos pirmininkas dr. Vytautas Bieliauskas iš Cincinnati, JAV. Po karo lietuviai tapo benamiai tėvynėje ir išeivijoje. Ginkluotas pasipriešinimas buvo palaužtas. Atsirado nemaža prisitaikėlių ir kolaborantų. Bet dvasinis pasipriešinimas vyko ir 1988

Kunigas Jurgis Šarauskas

Čikagos arkivyskupijos kunigas Jurgis Šarauskas yra paskirtas vadovauti Jungtinių Amerikos Valstybių vyskupų konferencijos naujai sudarytai žinybai, kuri rūpinsis pagalbos teikimu katalikų Bažnyčiom Centro bei Rytų Europoje ir Sovietų Sąjungoje. Naujosios žinybos centras bus Vašingtone. Žinyba bendradarbiaus su Amerikiečių vyskupų komitetu pagalbai katalikų Bažnyčiom Centro ir Rytų Europoje ir Sovietų Sąjungoje. Kunigas Jurgis Šarauskas gimė lietuvių tremtinių šeimoje Vakarų Vokietijoje prieš 45-erius metus, 49-ais metais drauge su tėvais emigravo į Jungtines Amerikos Valstybes, įsikūrė Čikagoje, kur baigė vidurinius ir aukštuosius mokslus, buvo Čikagos arkivyskupijos lietuvių sielovados direktorius, švento Antano parapijos Cicero administratorius, ėjo įvairias atsakingas pareigas Čikagos arkivyskupijos kurijoje, buvo vienintelis kunigas kurį laiką ėjęs patarėjo pareigas Amerikos valstybės departamento Rytų Europos ir Sovietų Sąjungos skyriuje, nuo 1984 metų buvo Čikagos arkivyskupijos tyrinėjimų ir planavimo biuro vedėjas. Dabar kun. Šarauskas vadovaus Amerikos vyskupų pagalbos Centro ir Rytų Europos ir Sovietų Sąjungos katalikų Bažnyčiom programai.

susiformavo į visą tautą apėmusį Sąjūdį. Pasielkta didelių laimėjimų. Tolsenės gairės veda į nepriklausomybę. Išeivija tą vyksmą įdėmiai stebi ir kiek galėdama remia. Yra vilies, kad gali baigtis mūsų benamystė.

Dr. V.Bieliausko mintis papildė prof. Vytautas Landsbergis, Lietuvoje gyvenimas verda. Persitvarko ne tik žmonės, bet ir organizacijos. Netgi tokios, kaip buvę okupacijos ramsčiai LKP (Lietuvos komunistų partija) ir LLKS (Lietuvos lenininė komunistinio jaunimo sąjunga). Lietuvos suverenumo paskelbimas suprantamas kaip nepriklausomybės siekimas. Nesmerktinas LTSR (Lietuvos tarybų socialistinės respublikos) vardas. Jei tarybos būtų demokratiškai renkamos, jos būtų teigiamas veiksnys krašto valdyme. Socializmas turi daugelį aspektų. Lietuvoje jis suprantamas kaip socialinis teisingumas, bet ne kaip sovietinis. Maskva nepaskelbė Lietuvos konstitucinių pataisų negaliojančiomis, kaip tai atsitiko su estais. Dabar Lietuvoje galioja tik tie įstatymai, kuriuos leidžia arba kuriems neprieštarauja Lietuvos Aukščiausia Taryba. Sąjūdis yra plati srovė, į kurią yra įsijungę įvairių pakraipų žmonės. Stengiamės atstatyti sugriautą pasitikėjimą žmogumi. Turime laisvos bei nepriklausomos Lietuvos viziją, nors konkretaus modelio dar nėra. Pasidžiaugė, kad išeivija nebando primesti Lietuvai savo valios, nors neabejoja jos parama. Norima sušaukti pasaulio lietuvių pasitarimą Lietuvos ateičiai svarstyti. Estija jau yra nutarusi, kad jos išeiviai turi teisę dalyvauti savo tautos reikalų sprendime. Pabaltijo tautų teisės nepriklauso nuo valdovų malonės. Pabaltiečiai jas turi, tik reikia atstatyti.

Prof. Landsbergis gavo daug klausimų žodžiu ir rašteliais. Atsakydamas į juos aiškino, kad Sąjūdis ir daugumas Lietuvos gyventojų siekia nepriklausomybės priklausomybės sąlygomis. Įteisinta Lietuvos trispalvė, himnas, lietuvių kalba paskelbta valstybine, nelaukiant nepriklausomybės atstatymo. Vakarai susižavėję Gorbaciovu ir su tuo nori ar nenori tenka skaitytis.

(Bus daugiau)

Estai ruošiasi savos kariuomenės sudarymu

Už Estijos visišką nepriklausomybę kovojantis estų piliečių komitetas pasiūlė respublikos vyriausybei - pradėti rūpintis savų kariuomenės dalinių sudarymu. Komiteto įsitikinimu, nepriklausomai Estijai prireiks savų ginkluotųjų pajėgų respublikos neutralumui užtikrinti. Komitetas mano, kad tam pakaktų dviejų divizijų, ne daugiau šešiolikos tūkstančių karių. Užsienio spaudos agentūros atkreipia dėmesį, jau dabar Estijos piliečių komitetas yra sudaręs savus ginkluotų savanorių būrius, kurie, pagal turimas informacijas, priklauso apie keturis tūkstančius jaunų vyrų. Rugsėjo mėnesio pradžioje savanoriai bandė pastatyti barjerus Estijos ir Sovietų Sąjungos pasienyje, tuo būdu atžymėti Estijos valstybinę sieną.

Latvijos Parlamentas

Latvijos Parlamentas priėmė rezoliuciją, kurioje sakoma, kad svarstybose Vokietijos susivienijimo klausimu turi būti reikiamai atsižvelgta ir į Pabaltijo respublikų interesus. Rezoliucija bus pasiūsta rugsėjo dvyliką dieną Maskvoje įvyksiančios tarptautinės konferencijos Vokietijos klausimu dalyviams - keturių didžiųjų Vakarų valstybių ir dviejų Vokietijų atstovams. Latvijos Parlamento priimtoje rezoliucijoje pažymima, kad Vokietijai susivienijus bus išspręsta viena opiausių Antrojo pasaulinio karo sukeltų problemų, tačiau Latvijos deputatų įsitikinimu, negalima kalbėti apie teisingą Europos problemų sprendimą, kol nebus sureguliuotas trijų Pabaltijo respublikų - Latvijos, Estijos ir Lietuvos klausimas, jų dabartinis statusas. Trys Pabaltijo respublikos yra vieninteliai teisiniai pripažinti kraštai, kurie po Antrojo pasaulinio karo pabaigos neturėjo galimybes faktiškai atkurti nepriklausomybę. Latvijos Parlamentas pažymi, kad Pabaltijo kraštų klausimas nėra Sovietų Sąjungos vidaus reikalas, bet tarptautinė problema. Parlamentas tad kviečia Maskvoje įvyksiančios šešių valstybių konferencijos dalyvius aiškiai pasisakyti, kad pastovi taika Rytų Europoje galės būti įtvirtinta tik tuomet, kai bus atkurta trijų Pabaltijo valstybių visiška nepriklausomybė.

Pažymėtina, kad Vilniuje įvykusio trijų Pabaltijo respublikų viršūnių pasitarimo dalyviai bendru pareiškimu kreipėsi į viso pasaulio valstybes, pažymėjo, kad Antrojo pasaulinio karo dar negalima laikyti užbaigtu, nes Pabaltijo kraštų klausimas vis dar nėra išspręstas.

(Ansa)

"Neapykantos anatomija"

Norvegijos sostinėje Oslo vyksta tarptautinė konferencija „Neapykantos anatomija“. Ją surengė Elie Wiesel fundacija drauge su Nobelio premijų norvegų komitetu. Dalyvauja daugiau negu septyniadašimt įvairių tautybių žymių politinių veikėjų, kultūrininkų ir žmogaus teisių gynėjų, tarp jų ir Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas Vytautas Landsbergis, kuris, prieš konferenciją dvi dienas lankėsi su oficialiu darbo vizitu Danijos sostinėje Kopenhagoje. Vytautas Landsbergis drauge su kitomis žymiomis asmenybėmis dalyvaus diskusijose prie apskrito stalo apie demokratijos sugrįžimą Rytų Europoje. Ta proga jis kalbės apie Lietuvą. Konferencijos dalyviai yra pasiskirstę į dešimt sekcijų, kuriose svarstomos su neapykanta susijusios įvairios temos. Bus siekiama atsakyti į pagrindinius klausimus: kodėl pasireiškia neapykanta? Ar įmanoma sušvelninti neapykantos pasekmes, išspręsti neapykantos sukeltus tarptautinius konfliktus? Vienas konferencijos rengėjų pasakė, kad tautos ir žmonės trokšta demokratijos, socialinės ir kultūrinės laisvės, pliuralizmo, bet lygiagrečiai „paslapties jėgos“ vis dar kursto neapykantą. Tom jėgom būtina vieningai pasipriešinti, reikia užkirsti kelią jų ardomajai veiklai.

Tautos Šventės minėjimas Melbourne

Minėjimas buvo pradėtas šv. Jono bažnyčioje pamaldomis. Organizacijos dalyvavo su savo vėliavomis ir palydovais. Parapijos choras įeinančias organizacijas pasitiko su giesme „Dieve dangaus... globoki mūsų Tėvyne...“ Šv. Mišias atnašavo kun. dr. P. Dauknys, maldaujant Lietuvai laisvės, pasakė šiai šventei pritaikintą pamokslą. Parapijos choras giedojo patrijotines giesmes ir pamaldos buvo užbaigtos visiems sugiedant Lietuvos himną. Chorui vadovavo Petras Morkūnas ir vargonais grojo Birutė Prašmutaitė.

Pavalgę pietus, kuriuos paruošė Melbourne Lietuvii klubas, visi rinkosi į salę minėjimui, kurį atidarė Balys Stankunavičius, pakviesdamas mūsų kapelioną kun. dr. P. Dauknį invokacijai. Paskaitai buvo pakviestas svečias iš Adelaidės Albinas Pocius, kuris prieš keletą metų persikėlė gyventi iš Melbourne į Adelaidę. Pirmiausia prelegentas

perdavė Adelaidės Lietuvii B-nės V-bos pirm. J. Stačiūno sveikinimą Melbourne lietuviams Tautos šventės proga. Paskaita buvo turininga, įdomi, nes palietė visus mums rūpimus klausimus. Ačiū Albinui Pociui už tokią gražią paskaitą!

Meninė minėjimo dalis buvo pradėta duetu, kurį išpildė Birutė Kymantienė su Vincu Daniu, padainuojant „Gimtinės dangus“. Pianinu akompanavo Audrėja Kuncaitė. Kanklių ansamblis, vadovaujamas Stasio Eimučio išpildė lietuviškų liaudies dainų pynę. Solistė Birutė Kymantienė padainavo solo „Oi užkilokit vartelius“, palydint kanklių ansambliui. Birutė Kymantienė ir Vincas Danius duetu padainavo „Šią naktelę“ ir „Vai ko nusižvegei“, palydint kanklių ansambliui.

Tautinių šokių grupė „Gintaras“ labai graškščiai pašoko tris šokius: pirmasis šokis buvo „Landytinis“,

antrasis - „Siaudėlė“ ir trečiasis - „Medinis žirgelis“. Šiuos šokius paruošė ir vadovavo Dalia Antanaitienė. Stebint publiką, visi pasigėrėjo ne tik labai gražiais mergaičių, tautiniais rūbais, bet ir graškščiomis šokėjomis. Labai gaila, tautinių šokių grupė negavo vizų nuvykti į Lietuvą ir negalėjo dalyvauti tautinių šokių šventėje.

Meninę programos dalį užbaigė Melbourne „Dainos Sambūris“. Pirmoji daina buvo „Šią naktelę miego nemiegojau“. Moterų choras padainavo metu laikus: vasara, rudo, žiema ir pavasaris. Pabaigai mišrus choras padainavo „Vilnių žydi liepos“. „Dainos Sambūriui“ dirigavo Birutė Prašmutaitė. Pianu palydėjo Petras Celna.

Melbourne Lietuvii B-nės pirm. Dr. Jonas Kunca tarė padėkos žodį visiems prisidėjusiems prie Tautos šventės paminėjimo. Minėjimas buvo užbaigtas Lietuvos himnu.

Dalyvis

Mečys Kymantas atšventė 70 metų sukaktį

Mūsų Geelongo visuomeninkui, dainininkui, dainų ir muzikos mokytojui, organizatoriui Lituanistinių kursų ir choro dirigentui, populiarių patrijotinių dainų melodijų kurėjui - kompozitoriui 70 metų jubiliejus.

Mečys Kymantas gimė 1920.VIII.3 Jonavoje. Iš profesijos - mokytojas. Atvyko į Australiją 1949 metais. Pradininkas kultūrinėje veikloje.

Rugpjūčio 26d. Geelongo lietuviai susirinko į bendruomenės lietuvių namus paminėti Mečio Kymanto 70-ties metų gimtadienį. Atvyko ne tik choristų grupė, bet ir organizacijų vadovai, nariai, draugai, bičiuliai. Regina Skerienė pasakė kalbą apie Mečio Kymanto veiklą Geelongo bendruomenėje. Sveikino mielą jubiliatą Apylinkės V-bos pirm. O. Schrederis, ALK Federacijos igaliojtinis J. Stuikevičius, Moterų Draugijos vardu C. Vaičekauskienė. Prie vaišių stalo skambėjo dainos, juokas, muzika. Zaidimus išmokė ir pravedė Gražina Pranauskienė. Mečio Kymanto sukurtas dainas atliko dainos mlylėtojų grupė, kuriai taip pat vadovavo Gražina Pranauskienė.

Mečys Kymantas yra daugelio dainų kompozitorius, pasivadinęs slapyvardžiu M.K. Klajūno vardu. Jo sukurtos melodijos skamba ne tik Australijoje, bet ir Amerikoje ir Lietuvoje.

Šios gražios šventės garbingo 70-ties metų jubiliejaus proga Mečį Kymantą širdingai sveikiname ir linkime Jam stiprios sveikatos, ilgų gyvenimo metų, daug gražių ir šviešių dienų. Ilgiausių Jums Metų, Valiol

R. Skerienė

Pranešimas iš Lietuvos Saulių Sąjungos

Brangūs Ema, Stasys, Geelongo šauliai ir šaulės,

Nuoširdžiai dėkojame už mielą mums laišką, už malonias žinias ir pinigus, kuriuos gavome per žmogų. Noriu atvirai pasisakyti, kad Jūs globojate mus kaip savo vaikus ir už tai Jums širdingas ačiū. Mes Lietuvoje tikrai Jūsų neapvaisime. Pas mus nieko naujiesio nėra atsitiškę. Po senovei dirbame, važinėjame po Lietuvą, kurdami naujus būrius, rinkdami žinias apie šaulius, padėdami atstatyti senuosius paminklus. Rinktinėse, kuopose ir būriuose šauliai apmokomi rikiuotės ir intensyviai ruošiasi kursams. Š. m. rugsėjo 21-23 dienomis Kaune bus praveisti atestaciniai kursai, kurių metų rinktinė, kuopų ir būrių valdybų nariai, išklause teorinius ir praėję praktinius kursus, bus atestuojami. Po to galvojama praveisti rikiuotės apžiūra.

Mes visi įtemptai laukiame derybų pradžios ir gyvename nežinioje. Kažin-ką duos tos derybos? Ar nepalūs mūsų vyriausybė ir neparsiduos maskoliams? Sovietinė kariuomenė vėl suaktyvėjo ir naktimis ir dienomis zuja po miestą ieškodami iš rusų kariuomenės pabėgusių lietuvių. Nepaiso nieko, laužiasi net į namus. Vienas jaunuolis buvo nušautas. Todėl vėl buvo duotas įsakymas atnaujinti budėjimus naktimis. Kaune ir daugelyje kitų Lietuvos miestų buvo nuimti paminklai Leninui ir kitų jo štvės veikėjų. Tai sukėlė didelį piktį rusams ir gudams. Kad neišniekintų mūsų tautinių paminklų, buvo įvestas budėjimas prie šių tautinių paminklų. Ir čia šauliai gerai atliko savo pareigą. Bendrai paėmus, už budėjimus šauliai nusipelnė pagarbos, o iš ryšių ministro Treinio gavome padėką (apsaugojome nuo sovietų įsiveržimo Kauno pašta).

Į Lietuvą yra atvykęs Balys Kryžanauskas. Su juo buvome susitikę ir jis dalyvavo viename mūsų susirinkime. Jis atvežė raštą dėl Australijos šaulių įsijungimo į Lietuvos Saulių Sąjungą. LSS Centro Valdyba nusprendė įjungti Kunigaikščio Margirio rinktinę į LSS kaip dalinį Australijoje. Balys Kryžanauskas dabar atstovaus Jūsų rinktinę Centro Valdyboje. Su juo

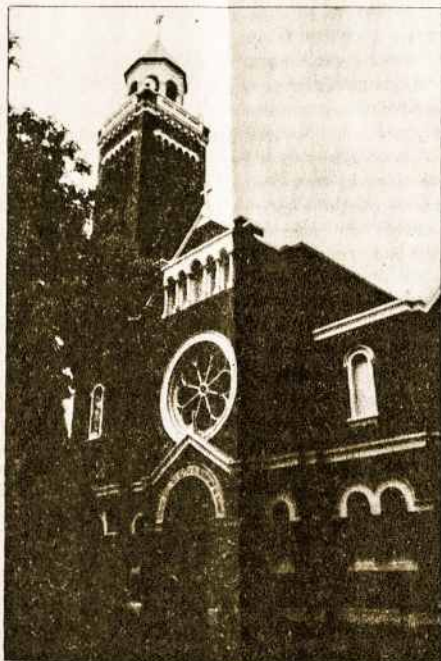
mes šiltai pakalbėjome ir išsprendėme nemažai klausimų. Taip pat buvo nutarta „Trimitą“ pastoviai siųsti į Australiją Jums ir O. Stimburienei.

Šiuo metu prieš mus pradėjo stiprią priešišką kompaniją komunistai, sovietų saugumas ir šiaip visokie niekšai. Prieš mus pasirodė straipsniai komunistinės pakraipos laikraščiuose. Visai norima mus sujuodinti ir apšmeižti. Mūsų priešai suprato, kad mes tapome jėga ir pradėjo prieš mus niekšingą darbą. Į darbą jau eina grasinimai ir ketinama susidoroti. Vytauto Didžiojo rinktinės pirmininkui jau du kartus grasino, kad padegs namą. Kaip matote priešai nesnaudžia. Kaip mes laukiame kada mes tikrai būsime laisvi, nes labai per tuos pasantrų metų pavargau. Budėjimai, kelionės, įtemptas darbas Sąjungoje duoda rezultatus. Bet nieko, kaip nors ištvėrsime, o po to pailsėsime. Pinigai, kuriuos surinkote, lai dar būna Australijoje. Mes gavome iš

Jūsų 170 dolerių, o taip pat B. Kryžanauskas paaukojo 100 dolerių. Mes už valiūtą nieko neperkame, kadangi neapsimoka ir dolerius keičiame į rublius. Finansinė mūsų padėtis nekritiška, nors ir daug-ko reikia. Todėl suaukoti pinigai tegul pasilieka pas Jus. Pasistengsime kai nors išsiversti. Gal padės naujai išleistas „Trimitas“.

Labai malonu sužinoti, kad gavote siuntinį su knygomis. Jeigu tai vasario mėnesio siunta, tai gausite dar vieną, nes birželio mėnesį išsiunčiau dar vieną siuntą. Tuoj išsiųsiu ir trečią, nes gavau labai gerų knygų ir mielai Jums išsiųsiu. Labai gaila, kad taip ilgai eina šios siuntos. O už knygas Jūs nieko neskolingi, čia kaip sakoma Rugpjūčio 19 d. Tauragėje buvo atstatytas VL. Pūtvio biustas, o Kelmėje baigiami pastatyti muziejų VL. Pūtvii. Rugpjūčio 23 d. dalyvavome mitinguose, buvome Europos kelyje.

Su šauliška pagarba LSS Centro Valdybos atsakingasis sekretorius S. Ignatavičius

Sv. Jono bažnyčia Melbourne, kurioje sekmadienias vyksta lietuvių pamaldos, šalia bažnyčios mokykla, kurioje sekmadienias Lietuvos mokykla.

IS MŪSŲ PARAPIJŲ

Melbournas

Gyvojo Rožančiaus Brolijos nariai spalio mėnesį meldžiasi, kad Rožančiaus kalbėjimas būtų gyvas lietuvių tarpe.

A.A. Prelato Prano Vaserio mirties metinėse rugsėjo 29d. už jo vėlę šv. Mišias užprašė Savanoris Kūrėjas Adomas Uselis ir jo žmona Stella Uselienė. Jie abu jau nestiprūs, sirguliuoja, ir priėmė šv. Sakramentus.

Morta Prašmutienė savo vyro Karolio Prašmuto mirties V metinėse jo atminimui \$1000 paaukojo Lietuvių Šv. Kazimiero Kolegijai Romoje.

Julija Gražienė - Ninos Zemaitienės motina, turėjo stiprų širdies priepuolį ir gydoma Moorabbin ligoninėje. Jai suteikti Ligonių Sakramentai.

Bronė Simkienė už sūnaus Gedimino Simkaus vėlę mirties I metinėse užprašė šv. Mišias.

A.A. Alfonsa Baltrūnā laidojant Geelonge už jo vėlę šv. Mišioms aukojo F.M. Andrikoniai, B. Jankienė, A. Janciauskienė, A. Milkeraitienė, R. Skerienė, St. Sutas, A. Zvirblienė.

A.A. Liudą Volodką Geelonge laidojant už jo vėlę šv. Mišioms aukojo F.A. Bandza, M.V. Bindokai, A. Janciauskienė, J.M. Manikauskai, P. Mažylis, R. Skerienė, St. Sutas, Az. Zvirbliai.

A.A. Petras Butkys mirties I metinėse bus prisimintas šia tvarka: spalio 13d. šeštadienį 12 val. paminklo šventinimas Williamstown kapinėse ir po pašventinimo vykstame į Lietuvių namus, kur Lietuvos Kankinių koplyčioje už jo vėlę aukojamos šv. Mišios. Praneša jo žmona Adolfina Butkienė.

„Tėviškės Aidų“ metinis balius spalio 6d. Visi kviečiami iš anksto įsigyti kvietimus pas Juozą Keblį sekmadieniais prie bažnyčios. Mielųjų rėmėjų lauksime ir fantų balius loterijai, atvykstant į balių.

Baliaus loterijai pažadėjo Stasys Šiuškus, Lydija ir Vincas Petruševičiai iškepti Ragutinį.

Pijus Vaičaitis ir Aurelija Vaičaitytė prisimena šv. Mišių auką Juzę Vaičaitienę jos mirties III metinėse spalio 2d.

Alfonsas Sadauskas mirė rugsėjo 24 d. aprūpintas Šv. Sakramentais. Rožančius Tobin koplyčioje North Melbourne spalio 2 d. antradienį 7.30 val. vakare. Laidotuvų šv. Mišios šv. Jono bažnyčioje spalio 3 d. trečiadienį 10.15 val. ir palydimas į Fawkner kapines.

Iš Lietuvos į Romą autobusu per tris dienas atvykė 27 lietuviai kunigai dalyvauti ypatingose rekolekcijose, kurios bus vedamos Vatikane didžiojoje audiencijų salėje, dalyvauja apie 7,000 kunigų iš 140 kraštų, - praneša Lietuvių Šv. Kazimiero Kolegijos ekonomas prelatas Antanas Jonušas.

Stefanija Pažereckienė Sacred Heart ligoninėje Coburg. Jai suteikti ligonių Sakramentai.

AUKOS

Tautos Šventės minėjimo proga Melbourne Tautos fondui aukojo: Po \$50 Kun. dr. P. Dauknyš, R. Galinis. Po \$20 Z. Jokūbaitis senj., L. Kilčiauskas, Pr. Mažylis ir A. Kalvaitienė, Fel. Ročius, Alf. Ročius, V. Stagis, Pr. Saulys. Po \$10 J. Keblys, V. Sidabra. Po \$5 V. Sparvelis, O. Zumerienė, J. Zitkevičienė.

Aukotojams nuoširdžiai dėkoja Tautos fondo Atstovybė Melbourne.

ALB Melbourne

Apy. Valdyba praneša, kad 1991-ųjų metų paruošimų kalendorius sudarymas įvyks penktadienį, spalio mėn. 12 d. 7 val. 30 min. vakare Lietuvių namuose.

Vistų organizacijų atstovai prašomi dalyvauti.

MOKYTOJŲ KONFERENCIJA

Melbourno Lietuvių Parapijos Sekmadienio Mokyklos mokytojų konferencija vyko Parapijos namuose rugsėjo 21d. Mokyklos globėjas kun. Pr. Dauknyš ir Vedėjas Audrius Balbata su mokytojais plačiai aptarė ir diskutavo mokyklos išlikimą ir mokslo metų užbaigimo programą. Kasmet mokinių skaičius mažėja. Turime gerą mokytoją ir visai nemokantiems ar mažai temokantiems lietuvių kalbos. Čia visi kviečiame jaunąsias šeimas savo mokyklinio amžiaus vaikus siųsti į lietuvių mokyklą. Su atgimstančia Lietuva ir mes visur pasklidę turime pajausit pareigą tautinės kultūros išlaikymo atsakomybę. Kol dar neparadom lietuvišką šeimą, turim kalbėti ir gyvą pavyzdį rodyti - išlaikyti tautos

gyvybę.

Pirmoji Komunija bus ruošiamą gruodžio 2d., daroma kartu ir mokyklos bendra nuotrauka. Mokslų metu užbaigimas vyks gruodžio 16d., pradedant iškilmingom pamaldom šv. Jono bažnyčioje, o Mokslo metų užbaigimo aktas Lietuvių namuose 2.30 val. Trejetą gabių mokinių turėsim perlesiti šeštadienio lietuvių kalbos mokyklai prie Melbourno universiteto. Jei Australijos Švietimo ministerijai rūpi kalbų mokymas, tai juo labiau mums visiems turėtų rūpėti, kad lietuvių kalba ir dvasia būtų gyva.

Nuoširdžiai dėkojame Vidai Vaitiekūnienei - Katalikų Moterų Draugijai už kavutės paruošimą mokytojų konferencijos dalyviams.

PD

A. † A. ALFONSUI SADAUSKUI

mirus, nuoširdžiai užjaučiame mūsų Mokyklos buvusią mokytoją Aldoną Sadauskienę ir jos šeimą, netekus brangaus vyro ir tėvo.

Melbourno Lietuvių Parapijos Mokykla - Globėjas, Vedėjas, Mokytojai ir Mokiniai

Pavergtųjų ir laisvėjančiųjų tautų ekumeninės pamaldos

Melbournas

Penkioliktosios ir paskutinės šio pabūdžio Pavergtųjų tautų ekumeninės pamaldos Melbourne vyks sekmadienį spalio 7 dieną 2 val.p.p. šv. Patriko katedroje. Jose dalyvaus 15 tautybių ir australų svečiai. Šiais metais eisenos priekyje į katedrą žygiuos lietuvių tautiniuose rūbuose nešdami procesijos ir ornamentinį kryžių ir

erškėčių vainiką. Pamaldoms vadovaus katedros administratorius dekanas F.M. Cemberlenas. Pamokslą sakys lenkų kapelionų koordinatorių Viktorijoje jėzuitas Wiesław Slowik. Programos viršelius puoš Kryžių kalno vaizdas iš Lietuvos. Pamaldas pajvairins, sugiedant 4 giesmes, lenkų choras „Syrena“. Procesiją į katedrą tvarkys ir padėkos žodį po pamaldų tars lietuvių jaunimo sąjungos pirmininkas Jonas Rukšėnas.

Ryšium su Lietuvos ir daugelio kitų tautų laisvėjančia būtimi, šios pamaldos dalinai turės ir padėkos išraiškos nuotaiką. Visi tautiečiai maloniai kviečiami gausiai dalyvauti su savo vėliavomis ir pasipuošę tautiniais rūbais. Kadangi šios pamaldos bus šios rūšies paskutinės, jas norima įamžinti bendra nuotrauka po pamaldų prie katedros.

Kun. S. Gaidelis, SJ

GEELONGAS

A. † A. ALFONSAS BALTRŪNAS

Alfonsas buvo gimęs Svėdasuose 1905m. Buvo gerai prasimokslinęs ir dirbo valdžios įstaigos raštininku. Pokario metais atvykęs vienas iš pirmųjų su žmona Ona pasistatė namą, tik neilgai teko džiaugtis, nes žmona mirė 1965.VII.19. Likęs vienas našlys buvo aktyvus Lietuvių Bendruomenės narys, ne tik prenumeravo daug lietuviškų laikraščių, platino knygas, buvo įrengęs Lietuvių bibliotekėlę, dalyvavo Apylinkės valdyboje revizorium, o dabartinio Bendruomenės pirmininko Otto Schrederio žodžiais tarant, buvo Geelongo lietuvių advokatas, kur tik reikėjo su valdžia reikalus tvarkyti, Alfonsas buvo pirmas patarėjas. Jis

įteisino ir Lietuvių Bendruomenės namus valdžios įstaigose. Buvo nuolatinis pamaldų lankytojas, niekad neapleisdamas lietuviškų parengimų. Jis mirė aprūpintas šv. Sakramentais rugsėjo 14d. Rožančius prie karsto kalbėtas rugsėjo 17d., sekančią dieną vyko laidotuvės. Šv. Mišias aukojo kun. Pr. Dauknyš ir tarė atsisveikinimo žodį. Bendruomenės pirm. Otto Schrederis atsisveikino Bendruomenės vardu ir palydėtas į Eastern kapines šalia žmonos. Buvo suruoštos šermenys Lietuvių namuose. Velionį įglai slaugė Stasys Sutas ir Regina Skerienė.

Ilsėkis, mielas Alfonsai, Viešpaties Ramybėje. PD

A. † A. LIUDAS VOLODKA

Netikėta mirtis rugsėjo 19d. ištiko Liudą Volodką, 69m. amžiaus, Geelongo miesto ligoninėje. Dar dieną prieš mirtį aplankė kun. Pr. Dauknyš, jam suteikė šv. Aliejo Paskutinį Patepimą. Taip giliame liūdesyje paliko savo brolių Cesių, savo žmoną Anelę ir 4 vaikus: Birutę, Liucę, Petrą ir Povilą. Laidotuvės vyko rugsėjo 21d. šv. Jono bažnyčioje šv. Mišias aukojo kun. Pr. Dauknyš, visiems palydint sutartinėm giesmėm. Čia prie karsto atsiveikino Bendruomenės pirm. Otto Schrederis. Palaidotas Eastern kapinėse.

Liudas buvo vienas iš pirmųjų įsikūrusių Geelonge su žmona Anele. Vėliau įsigijo ūkį ir dažnokai pas jį vykdavo skautų stovyklos. Visi jų, vaikai lankė savaitalio mokyklą, paaugę žaidė „Vyties“ sporto klube. Ir pats Liudas su žmona Anele buvo veiklus ir aktyvus lietuviškame gyvenime, visur padėdavo kada tik ištikdavo koks reikalas. Visi gailimės netekę darbštaus lietuvių. Už jo vėlę dar pasimeldėm laike šermenų.

Ilsėkis, mielas Liudai, Viešpaties Ramybėje. PD

Skautų konferencija Paryžiuje

Paryžiuje vyksta trisdešimt antroji pasaulinė skautų konferencija, kurioje dalyvauja apie tūkstanti delegatų iš šimto dešimties pasaulio kraštų. Konferencijai parinkta labai aktuali tema: Skautų sąjūdžio atgimimas Centro ir Rytų Europoje, Visame pasaulyje dabar yra apie šešiolika milijonų skautų, tai yra dvigubai daugiau negu prieš dvidešimt metų. Skautų sąjūdžiai veikia šimtas dvidešimt viename krašte. Pažymėtina, kad skautų sąjūdis neseniai atsikūrė taip pat ir Lietuvoje, kur sėkmingai plečia savo veiklą. Į pasaulinę skautų

organizaciją dabar įsijungė Vengrijos ir Čekoslovakijos skautų sąjūdžiai. Skautus 1907-ais metais įkūrė anglų generolas Baden Powelis. Lietuvoje skautai atsirado prieš pirmąjį pasaulinį karą. Pirmąjį lietuvių skautų vieneta suorganizavo Petras Jurgėla Jurgėlevičius. Lietuvių skautų sąjungos tikslas, kaip pažymima jos istatuose, pagal skautybės sistemą auklėti lietuvių jaunimą religingais, dorais, kilnios dvasios, tvirtu būdo, sveikais žmonėmis, sąmoningais lietuviams ir naudingais savojo krašto piliečiais. LRTV

Jaunimo koncertas Adelaidėje

Tautos šventės išvakarėse Adelaidiškai susirenka į LKC salę pasidžiaugti savo lietuvišku prieaugliu, įvertinti scenon žengiančių talentus, pasigėrėti jų atsiekimais.

Tokią progą suteikia kas metai ateitininkų organizuojami koncertai. Šiais metais visas parengimo pelnas paskirtas Lietuvai remti fondui, todėl ir programos viršely prie Laisvės statulos ir Gedimino pilies prasmingas moto: „Visi ryžkimės Lietuvai!“ Didžiausią ryžtą rodė iškilmingai papuoštas Leonavičių orkestras. Mažutis Ben, net ant platformos pasilipęs, cirpindamas mini-smuikeliu, taikė toną į vyresnio brolio Mark ir sesučių Colleen ir Nelly darnią harmoniją. Programos eigoje jie kaitelėjo instrumentus ir pasaulinio garso muzikos milžinų kūrinus perdavė drašiai patys pristatydami: „Aš jums pagrosiu...“ Colleen pasižokinėdama pūtė fleitą, su kūnu ir siela skambino pianinu, grojo smuiku ir cello; Nelly - cello, smuiku ir pianinu, neklesnė žestais, bet gabumais neatsilikanti nuo sesutės; Mark - smuiku, cello ir pianinu, savo muzikinę stiprybę ypač įrodė klavišuose. Prie pažangiųjų pianistių priskirtinos Audra ir Lina Verbylaitės. J. Brahams Vengrų šokį pagrojo Venessa Krivickaitė, jai akompanavo V. Stanco. LV Beethoven sonata Nr. 1 smuiku pagrojo Jonas Aleksandras Pocius. Jau ne mažasis Jonukas, o tikras jaunulis maestro.

Gabūs deklamatoriai: Andrius Verbyla, Vidas Kubilius, Vilija Sabeckytė, Laima Kubiliūtė ir Darius Kubilius perdavė poezijos posmus.

Duke Ellington dainą angliškai ir lietuviškai padainavo Julija Gutytė. Jai akomponavo Adrian Holmes. Publika labai šiltai priėmė dainas ir apgalvestavo, kad jų nebuvo daugiau. Džiaugiamės, kad Julytė yra ir Lituania choro stropi dainininkė.

Dviejų veiksmyų vaizdelį Silkės (iš V. Krėvės raštų) scenai pritaikė Pr. Pusederis, režisavo E. Varnienė. Vaidino: Lina Verbylaitė, Kristina

Latvijos AT pirmininkas išstojo iš Komunistų partijos

Latvijos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas Gorbunovas išstojo iš komunistų partijos. Jis pasakė, kad išėjęs iš kompartijos galesis sėkmingiau prisidėti prie visą Latvijos politinių partijų ir visuomeninių sąjūdžių santarvės ir bendradarbiavimo ugdymo. Gorbunovo kandidatare ir Latvijos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas išskėlė Latvijos Liaudies frontas, turintis Parlamente deputatų daugumą ir siekiantis atkurti Latvijos respublikos visišką nepriklausomybę. Gorbunovas buvo išrinktas Parlamento pirmininku šių metų pavasarį. Kai kurie apžvalgininkai Vakaruose pastebi, kad Pabaltijo kraštų visuomenės žvelgianti su didesniu pasitikėjimu į tuos asmenis valdžios viršūnėse, kurie nėra susirišę su komunistų partija, partinių interesų nearžomi galės laisviau ir ryžtingiau ginti pabaltiečių teisių į visišką nepriklausomybę. LRTV

Dryžaitė, Daina Dundaitė, Aldona Pretty, Loreta Jablonskytė, V. Dryža ir Dovydas Visockis. Du šokius pašoko Audra Verbylaitė.

Anitos Patupienės sumanumu pateiktas liūdnei juokingas vaizdelis, kaip tautinių šokių šokėjas Andrius Patupas laukė vizos į Lietuvą. Tai netolimos praeities aktualija.

Pro raudonąją blokadą laimingai pralinėd Julija Gutytė ir Bronius Sabeckis papasakojo savo neįspildomus įspūdžius iš Tėvynės: kiek džiaugsmo apturėjo ir kiek ašarų išliejo, kiek meilės ir globos patyrė iš savųjų. Koks puostabus lietuviškas nuoširdumas ir

išsiskyrimo sunkus liūdesys...

V. Strauko vadovaujama tautinių šokių grupė pašoko tris šokius. Programą pranešinėjo Lina Jablonskytė ir Andrius Dunda.

Sukviesti scenon vaikučiai apdovanojami trispalvėmis. Žvakelėms mirgant visi kartu sudainuojame „Lietuva brangi“. E. Varnienė pasidžiaugia pavasarejančia gamta ir lietuvišku atžalynu scenoje. Klebonas J. Petraitis visiems gražiai padėjo. Po Lietuvos himno skirstomės į namus. Programa nors ilgoka, bet paliko viltingas mintis, kad lietuviškame gyvenime dar ir pomūsų tvano nebūs. K. Vanagienė

Amerikos dvasiškių kelionė į Rytų Europą

Užsienio lietuvių vyskupas Paulius Baltakis drauge su amerikiečių vyskupų delegacija išvyko į kelionę, kurios metu aplankys Sovietų Rusiją, Ukrainą, Baltarusiją ir Lietuvą. Čikagos kardinolo Bernardin vadovaujamoje delegacijoje, be vyskupo Baltakio, dalyvauja St. Louis arkivyskupas John May. Vyskupas lydi Čikagos dvasiškių, pasauliečių ir korespondentų grupę, kurioje, tarp kitų, yra lietuviai kunigai Rimšelis, Saulaitis ir Zaremba. Amerikiečių vyskupų delegacijos kelionės tikslas - užmegzti glaudesnius bendradarbiavimo ryšius su aplankomų kraštų Bažnyčių vadovybėmis, susipažinti su tų Bažnyčių problemomis, apsvarstyti, kuriose religinio gyvenimo srityse yra labiausiai reikalinga amerikiečių katalikų pagalba. Sudarytos kitos dvi amerikiečių vyskupų delegacijos: viena jų lanko Austriją, Vengriją, Rumuniją ir Bulgariją, o antroji jau aplankė Čekoslovakiją ir Jugoslaviją.

Vilnių pasiekė Čikagos kardinolo Bernardin vadovaujama amerikiečių vyskupų, kunigų ir pasauliečių katalikų delegacija. Be kardinolo Bernardin delegacijoje dalyvauja St. Louis arkivyskupas John May ir užsienio lietuvių vyskupas Paulius Baltakis, taip pat Amerikos lietuviai ir amerikiečiai kunigai bei pasauliečiai, tarp jų keli Amerikos katalikų laikraščių korespondentai. Kardinolo Sladkevičiaus kvietimu į Lietuvą atvykusią amerikiečių vyskupų konferencijos delegaciją, kurią sudaro iš viso 29 asmenys, Vilniaus aerouoste pasitiko Lietuvos vyskupai Michelevičius ir Matulaitis, būrys kunigų ir pasauliečių. Tautiniais rūbais apsirergusios merginos įteikė svečiam gėlių puokštes. Kardinolas Bernardin drauge su jį lydintiais vyskupais ir kunigais koncelebravo

šventas Mišias šventųjų Petro ir Povilo bažnyčioje Vilniuje, po pamaldų Vilniaus arkivyskupijos kurijoje svečius priėmė arkivyskupas Julijonas Steponavičius. Popietiniu metu svečiai iš Amerikos aplankė Aušros Vartų koplyčią, kur susitelkė maldoje. Amerikiečių delegacija lankose Kaune, kur susitiko su kardinolu Vincentu Sladkevičium, aplankė Kauno kunigų seminariją, kai kurias miesto bažnyčias ir kitas įžymybes. Kardinolas Bernardin aukojo Mišias Kauno arkikatedorje.

Amerikiečių vyskupų konferencijos delegacija pasiskirstė į dvi grupes: kardinolo vadovaujama grupė Lietuvoje, aplankys Šiluvą, Klaipėdą, Šiaulius, Kryžių Kalną, Telšius, galbūt ir kitas vietas. Vyskupo Pauliaus Baltakio vadovaujama grupė išvyksta į Rygą, vėliau iš čia keliaus į Leningradą ir Lvovą. Į Lietuvą numato sugrįžti drauge su kardinolu Bernardin vadovaujama grupe. Iš Vilniaus lėktuvu išskris į Maskvą.

Norime arčiau susipažinti su Lietuvos Bažnyčios dabartine padėtimi ir ištiesti Lietuvos Bažnyčiai pagalbos ranką, pasakė Čikagos kardinolas Bernardin. Jis priminė, kad jo arkivyskupijoje gyvena labai daug lietuvių kilmės žmonių, pažymėjo, kad jam ypatingai rūpi Lietuvos katalikų bendruomenės problemos. LRTV

New Yorke veikiant žmogaus teisių gynbos organizacija „Appeal of Conscience“ paskyre Vatikano valstybės sekretoriui kardinolui Casaroli premiją už jo indėlį siekiant atkurti religinę laisvę Rytų Europoje ir Sovietų Sąjungoje. Premijos įteikimo iškilmės įvyks New Yorke spalio 29 dieną. Ši organizacija įsikūrė 1965 metais, jos tikslas yra rūpintis religinės ir žmogaus asmens laisvės, apsaugojimu remti žmogaus teisių sąjūdžius ypač Rytų Europoje ir Sovietų Sąjungoje.

Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba

Lietuvos Vyskupų Konferencijos Religinės spaudos rengimo ir leidimo komisijos

Pradėdami Lietuvos atkūrimo žygi, siekiame tautos ir visuomenės atsinaujinimo. Tam reikalinga kūrybos ir iniciatyvos laisvė. Tačiau vieša pornografijos, seks propaganda yra klatingas smūgis tautos atgimimo reikalui.

Esame tauta, giliai įsisavinusi katalikiškosios etikos principu tauta, ypač branginanti tyrumo idealą, šventos paslapties ir pagarbos šydu pridengianti visa, kas susiję su naujos gyvybės, naujo žmogaus pradėjimu. Ir mūsų ateitis priklauso nuo to, kaip mes išskleisime tautinį unikalumą, ką naujo įnešime į tautų dvasinės kultūros lobyną. Gerai žinome, kokia pražūtinga buvo priespaudos metų „proletarinio internacionalizmo“ banga, nuniokojusi mūsų tautos dvasinės ir materialinės kultūros sferas. Ne mažiau, jei ne daugiau pražūtinga ir vartotojiška pornografijos banga. Neleiskime jai sunaikinti to, kas kilnu, savita ir lietuviška mūsų tautoje. Lietuvos priešai, iki šiol vykde garsiąją Rusijos carienės Jekaterinos programą „nukatalikinti, nutautinti ir demoralizuoti“, dabar sutelkia dėmesį į demoralizaciją. Netalkininkaukime Lietuvos pavergėjų politikai. Jau ir mūsųse plinta Aids, jo įveikimui esame visiškai nepasiruošę, o palaidumo reklama šį grėsmingą pavojų dar padidina.

Kreipiamės į Lietuvos Respublikos Aukščiausiąją Tarybą, prašydami kuo greičiau paruošti įstatymą, draudžiantį pornografijos ir seks propagandą masinėse informacijos priemonėse. Kaip pirmą žingsnį siūlome uždrausti tokios rūšies produkcijos platinimą spaudos kioskuose, knygynuose ir viešų sambūrių vietose. Siekiant pažaboti nešvaraus pelno aistrą, šios produkcijos gamintojus ir platintojus apdėti dideliais mokesčiais. Nustatyti griežtą baudžiamąją atsakomybę už vaikų ir paauglių panaudojimą „produkcijos“ platinimui bei kaip rinką spaudos ir video pornobizniui.

Tikimės, kad Lietuvos parlamentas bus drąsus ir ryžtingas kovoje už dvasinį ir fizinį tautos išlikimą, apgins, Maironio žodžiais tariant, tai „ką protėviai per amžius gynė“, - apgins lietuviškąjį savitumą nuo naujojo vartotojiško internacionalizmo antpuolio.

Pasirašė: Lietuvos kardinolas, visi vyskupai, 12 kunigų ir 5 pasauliečių atstovai

TIKROS KATALIKŲ LAIDOTUVĖS

Mes tikime, kad mūsų uždavinys yra ne tik laidotuvės sutvarkyti profesionaliai ir ramlai, bet taip pat suprasti ir pagerbti sulinteresuotų žmonių jausmus ir užtikrinti, kad laidotuvių sutvarkymas yra prasmingas ir tinkamas.

TOBIN BROTHERS FUNERAL DIRECTORS

Doncaster: 816 Doncaster Road.....	848 3666
East Burwood: 294 Burwood Highway.....	232 9999
Frankston: 232 Cranbourne Road.....	789 6766
Glenroy: 111 Wheatseaf Road.....	306 2044
Malvern: 1382 High Street.....	509 4811
Noble Park: 505 Princes Highway.....	546 7644
North Melbourne: 189 Boundary Road.....	329 6144
Ringwood: 331 Maroondah Highway.....	870 8011
Berwick: 21 Lyall Road.....	707 5533
Moorabbin / Mentone: 16 Tuck Street.....	555 9088
St. Albans: 69 Alfreda Street.....	367 4333